

Међународни научни симпозијум
 100 година од пробоја Солунског фронта,
 Битољ, 14–16. 9. 2018.

Већ годинама уназад, Заједница Срба у Македонији и почасни конзулат Републике Србије у Битољу организују међународне научне скупове о српско-македонским везама у прошлости. С обзиром на годишњицу окончања Првог светског рата и значај који је у том смислу имао Солунски фронт и битке које су вођене у околини Битоља, организатори су одлучили да 2018. научни скуп буде посвећен обележавању 100-годишњице пробоја Солунског фронта. Веома добро организован научни скуп, у изузетно пријатељској атмосфери, отворили су почасни конзул Републике Србије у Битољу мр Силијан Мицевски, амбасадорка Републике Србије у Македонији Душанка Дивјак Томић, ректор Универзитета Св. Климент Охридски у Битољу проф. др Сашо Коруновски, градоначелница Битоља мр Наташа Петровска и председник Заједнице Срба у Македонији Зоран Жугић.

Будући да су сви ранији научни скупови о српско-македонским везама и односима били интердисциплинарни и тематски разнолики, и овог пута је, без обзира на тематско одређење скупа, био саопштен и већи број радова који се нису директно тицали окончања Великог рата. Тако смо првог дана научног скупа, непосредно по отварању, могли да пратимо излагања др Владимира Цветковића о писању српске штампе о референдуму за независност Републике Македоније 1991. године, МА историје Ненада Лајбеншпергера о српским војничким гробљима на северозападним обронцима планине Нице и Селачкој планини и о недовршеној војној костурници у селу Старавина (1916–1941), затим др Николе Главинчета о неколицини најзначајнијих адвоката у Битољу у периоду између два светска рата, др Александре Новаков о српским школама у Битољу од XIX века до 1912, Хранислава Ракића о сарадњи Србије и Македоније на обнављању споменика из Првог светског рата и најзад др Уроша Шешума о Епархијалнику Скопљанске епархије из 1912. године. Другог дана научног скупа *100 година од пробоја Солунског фронта* рад је био организован у три сесије. У склопу прве сесије, проф. др Вера Стојчевска Антић је говорила о поетским везама владике Николаја Велимировића и Охридског језера, проф. др Саво Марковић о Горњоморачком батаљону у Мојковачкој битци, проф. др Тодор Чепреганов и доц. др Соња Николова о Републици Србији и Републици Македонији сто година после Првог светског рата, проф. др Драга Мاستиловвић о Србима у Босни и Херцеговини и њиховом доживљају ослобођења Македоније 1912/1913. године, проф. др Александар Стерјовски о два југословенска одликовања додељена маршалу Лују Франше д'Еперуе, проф. др Живан Стојковић о везама српског и македонског радничког покрета почетком XX века, проф. др Горан Илић о тренутном стању и перспективама регионалне сарадње на Балкану а проф. др Далибор Јовановски о реакцијама на пробој Солунског фронта у Атини и Грчкој уопште. Током друге сесије, др Александар Лукић је излагао о оснивању и обуци Скопског ђачког

батаљона 1914. године, архитекта Алекса Цигановић је представио најзначајнија остварења модерне архитектуре у ондашњој Јужној Србији до 1941, МА историје Драган Теодосић је говорио о кодицилу тестаментa Арчибалда Рајса и о грађи о Рајсу коју поседује Архив Југославије, мр Милоје Николић и Ђорђе Стошић о српским војницима који су као бугарски заробљеници преминули на тлу Македоније од 1915. до 1918, др Биљана Стојић о сећањима француских војника на Солунски фронт, доц. др Владан Бартула о епископској служби и књижевном раду Николаја Велимировића у Охриду а Гордана Стојковска Јовић о Великом рату и његовом утицају на виђење света Бранислава Нушића. У трећој, завршној сесији, своја истраживања су представили др Александра Колаковић, која је говорила о Солунском фронту који је код Срба прешао пут од заборава до поново заслуженог места националног сећања, др Александар Раковић је надахнуто говорио о српско-македонским односима у данашњим геополитичким и регионалним околностима, др Милан Гулић о српским добровољцима на Солунском фронту, доц. др Дејан Антић о убиству руског конзула Александра Ростокоског у Битољу 1903. године а др Иван Бецић о делатности Извозне и увозне банке АД – Скопље. После сваке сесије следила је занимљива и жива дискусија.

Последњег дана научног скупа организатори су учинили посебан напор и за све учеснике организовали посету Кајмакчалану, односно одавање поште српским војницима и официрима погинулим у вишемесечним борбама код врха Св. Илија а испред спомен-капеле коју је подигао краљ Александар Карађорђевић. Борбе на Кајмачалану, окончане септембра 1916, и убрзо потом ослобођење Битоља представљали су крупан успех српске војске која је тиме поново ступила на тло своје државе. Још једном треба истаћи посвећеност организатора, за које ни надморска висина од 2.526 метара и непостојање правог пута нису били препрека да учесницима скупа *100 година од пробоја Солунског фронта* омогуће да се нађу на значајном месту нашег националног сећања које, због његове неприступачности, посећује мали број људи. Као и ранијих година, може се рећи већ традиционални, научни скуп у Битољу показао је и овог пута сву своју оправданост и сврсисходност будући да је представљао прилику за научни дијалог, размену стручног мишљења и дискусију између колега из Србије и Македоније.

Владимир Љ. ЦВЕТКОВИЋ